

Elin Halvorsen

8. Ved behov eller likt til alle? Om foreldres økonomiske støtte til sine voksne barn

Mange foreldre gir økonomisk støtte til sine voksne barn. For eksempel kan de gi penger i forbindelse med utdanning, bryllup, boligkjøp, eller tre støttende til ved ekstraordinære utgifter. En spørreundersøkelse viser at i løpet av et år er det cirka 20 prosent av foreldre som gir pengestøtte til sine voksne barn, og de gir rundt 26 000 kroner i gjennomsnitt. Er det slik at foreldre gir mest økonomisk hjelp til det barnet som trenger det mest, eller gir de likt til alle barna?

For å besvare spørsmålet kan det være greit å begynne med å beskrive et teoretisk utgangspunkt for foreldres beslutning om å gi penger til sine barn. Uansett foreldrenes motiv vil man forvente at jo bedre økonomi foreldrene har, desto større sannsynlighet er det for at de kommer til å gi økonomisk støtte. Det synes også rimelig å tro at når de gir, vil foreldre med god økonomi også gi større beløp enn foreldre med dårligere økonomi. Motivet for å gi penger vil være viktig for hvordan pengestøtten fordeles mellom barna. Et viktig motiv kan være at foreldrene bryr seg om sine barns velferd og at de vil ønske å kompensere barn som har en uheldig økonomisk situasjon. Hvis slik motivasjon er dominerende vil man forvente å finne at foreldre gir mest til det barnet som trenger det mest.

Et annet viktig motiv kan være gleden ved å gi, eller at det å kunne gi pengegaver signaliserer velstand og status. I dette tilfellet vil det ikke være noen klar sammenheng mellom barnets behov og pengestøtten som man mottar, og man vil for-

vente at alle barna får like mye. I den økonomiske litteraturen om pengegaver er det i tillegg diskutert andre motiver, se Masson og Pestieau (1997) for en oversikt. For eksempel er det noen som peker på at foreldre kan drive en utveksling av pengegaver i bytte mot barns tjenester. I denne artikkelen vil imidlertid diskusjonen dreie seg hovedsakelig om spørsmålet: Er det behov eller ikke som driver foreldres pengegaver til sine barn?

8.1. Observasjon av pengegaver

I Norge er man pliktig til å rapportere større gaver og pengeoverføringer. Store pengeoverføringer fra foreldre til barn regnes som forskudd på arv og er således del av skattegrunnlaget for arveavgiften. Når samlede overføringer overstiger 250 000 kroner blir det beregnet arveavgift. Videre sier norsk arvelov at størstedelen av det foreldre etterlater seg (inklusive det som er gitt som forskudd på arv) skal fordeles likt mellom barna. Det er lite trolig at rapporterte gaver gir oss god informasjon om foreldres hensikter, med tanke på hvor store føringer arvelov og

skatteregler legger på fordelingen. Videre er grensen for hva som må rapporteres til skattemyndighetene uklare, og det er rimelig å tro at det er mange overføringer som ikke blir meldt. I en spørreundersøkelse kan man, i motsetning til registeret over rapporterte gaver, få med både små og store beløp.

Her brukes data fra en spørreundersøkelse gjennomført av NOVA i 2001 som inneholder detaljerte opplysninger om alle former for finansielle overføringer mellom generasjoner, opplysninger om både foreldre og barn, samt eventuelle søsken. Litt over 2 000 husholdninger deltok i spørreundersøkelsen, og dette utvalget deles videre i to grupper. Det ene underutvalget består av alle foreldre med barn over 18 år. Dette utvalget gir oss mengden med potensielle givere. Det andre utvalget består av alle intervjuobjekter som er over 18 år og med minst én forelder i live, og dette utgjør de potensielle mottakerne. Noen få intervjuobjekter vil ha både foreldre i live og egne voksne barn, og de er med i begge utvalgene.

En pengegave er her definert som rene pengegaver, forskudd på arv, samt støtte til å dekke både faste og ekstraordinære utgifter, utgifter til ferier/reiser, renter/avdrag på lån og støtte ved at barnet har kunnet overta eller disponere hus/bil eller andre goder uten å betale fullt ut for det. Blant foreldrene er det 23 prosent som oppgir å ha gitt en pengegave over 1 000 kroner til sine voksne barn i løpet av de siste tolv månedene. Gjennomsnittlig gavebeløp for de som har gitt er 30 000 kroner. Når det er barna som spørres er det 19 prosent som oppgir å ha mottatt pengegave fra sine foreldre de siste tolv månedene, og det gjennomsnittlige mottakerbeløpet er 22 000 kroner. Også i andre studier finner man at givere oppgir fre-

kvens og beløp som er høyere enn det mottakerne gjør. Det virker som om det er en regularitet i at man husker sin egen sjenerøsitet bedre enn andres. Hvis vi tenker oss at den riktige statistikken ligger et sted midt imellom, vil det i løpet av et år være cirka 20 prosent av foreldrene som gir pengestøtte til sine voksne barn, og de vil gi rundt 26 000 kroner i gjennomsnitt.

Husholdningens inntekt og formue er det beste tilgjengelige målet på både foreldres og barns økonomiske situasjon. Dessverre gir ikke spørreundersøkelsen full informasjon om begge parter samtidig. I det ene utvalget finnes opplysninger om foreldrenes inntekt og formue, men bare indikatorer på barnas økonomiske situasjon. Slike indikatorer er om barnet lever i parforhold, er arbeidsledig eller student, høyeste oppnådde utdanningsnivå og hvorvidt det har egne barn (barnebarn). I tillegg er foreldrene blitt bedt om å vurdere hvert barns økonomiske situasjon som enten god, grei nok, eller dårlig. I det andre utvalget er det barnet som er intervjuobjekt og det vil finnes opplysninger om barnets inntekt og formue, men bare indikatorer for foreldrenes økonomiske situasjon. Som indikatorer på foreldrenes inntekt brukes derfor deres alder, om de fortsatt bor sammen som et par, samt både mors og fars høyest oppnådde utdanningsnivå.

8.2. Standard analyse av gaver

Tabell 8.1 viser resultatet av den empiriske analysen der vi forsøker å finne størrelsen og styrken på de ulike variablene som kan tenkes å bestemme størrelsen på pengegaven (for en mer detaljert beskrivelse, se Halvorsen og Thoresen 2005). I tabellen er pengegaven, inntekt og formue målt i 1 000 kroner. Legg også merke til at analysen er utført med to forskjellige

Tabell 8.1. Resultater for pengegaver. 1 000 kroner

	Foreldre		Barn	
	Marg. effekt ¹	Marg. effekt ¹	Marg. effekt ¹	Marg. effekt ¹
Foreldres karakteristika				
Husholdningens inntekt i 1 000 kroner	0,05 ²	-		
Husholdningens formue i 1 000 kroner	0,01 ²	-		
Alder	-0,41	-0,71 ²		
Par	2,6	-2,55		
Far, høy utdanning	11,9 ²	22,1 ²		
Mor, høy utdanning	10,6 ²	12,0 ²		
Antall barn	-14,6 ²	-4,4 ²		
Barnets karakteristika				
Husholdningens inntekt	-	-0,05 ²		
Par	0,75	-5,41		
Høy utdanning	15,8 ²	9,4		
Barnebarn	-8,14	-4,08		
Arbeidsledig	19,1	3,71		
Student	20,9 ²	12,4 ²		
Økonomisk situasjon: dårlig	37,8 ²	1,88		
Økonomisk situasjon: god	-22,8 ²	-12,1 ²		
Antall observasjoner	1 667	1 105		

¹ Marginal effekt av en enhets endring i forklaringsvariabelen, for de kategoriske variablene gjelder dette en endring fra 0 til 1.

² Statistisk signifikant med 95 prosent sannsynlighet. Kilde: NOVA.

datasett, ett der foreldre er observasjonsenhet og et annet der barn er observasjonsenhet, men at det ikke er foreldre og barn i samme familie.

Som antatt innledningsvis har foreldres inntekt og formue en positiv virkning på pengegavens størrelse. Resultatene i tabellen kan tolkes slik at hvis foreldrene får en økning i inntekten på 1 000 kroner, så vil 50 kroner gå til økt pengegave. Fordi ikke alle har fått eller gitt en gave, vil effekten som måles være en sammensatt virkning av sannsynligheten for en gave og beløpets størrelse gitt at en gave gis eller mottas. For de fleste forklaringsfaktorene trekker sannsynlighet og beløp i samme retning,

for eksempel vil foreldre med høy inntekt både øke sannsynligheten for at de gir en pengegave, og de vil gi et større beløp enn foreldre med lavere inntekt. Alder er den eneste faktoren der sannsynlighet og beløp trekker i ulik retning. Eldre foreldre gir færre, men større beløp, mens yngre foreldre gir mindre og hyppigere. Totaleffekten av alder blir derfor liten i tabellen.

I første kolonne av tabellen er det foreldrenes økonomiske situasjon det er god informasjon om, og bare indikatorer på barnas situasjon. I andre kolonne er det barnet som er observasjonsenhet og situasjonen er motsatt, altså er det bare indikatorer for foreldrenes situasjon. Ved å sammenlikne resultatene i de to kolonnene kan man si noe om hvordan indikatorvariablene fanger opp virkningen av at en av partenes inntekt er utelatt. For eksempel i andre kolonne, der foreldrenes inntekt og formue ikke er kjent, kan man se at den positive virkningen av høy utdanning på gavebeløpet blir større. Dette er fordi det er en positiv sammenheng mellom utdanning og inntekt. Hvorvidt foreldrehusholdningen består av en eller to voksne synes å være av liten betydning. Det spiller altså ingen rolle at effekten er positiv i første kolonne og negativ i andre kolonne, for ingen av dem er statistisk signifikant forskjellige fra null.

Gir foreldrene mest økonomisk hjelp til det barnet som trenger det mest, eller gir de likt til alle? Antall barn reduserer gavens størrelse til hvert enkelt barn. Et ekstra barn i søskenflokket reduserer beløpet man kan forvente å få, alt annet likt. Hvor stor reduksjonen er i gjennomsnitt er vanskelig å si, men ut ifra resultatene i tabellen ligger den et sted mellom 4 000 og 15 000 kroner. Dette i seg selv gir støtte til hypotesen om at det gis likt, siden en mulig forklaring på at barn med

søsken får mindre fordi foreldrene også gir gaver til de andre barna, og for et gitt totalbeløp blir det da mindre til hver.

På den annen side er det tydelig at økonomisk situasjon er viktig for hvor mye støtte et barn får. Det er en klar og negativ sammenheng mellom barnets inntekt og hvor stor pengegaven er. En reduksjon i barnets husholdningsinntekt på 1 000 kroner, gir ifølge resultatene 40 kroner mer i pengegave fra foreldrene. Her er det husholdningens inntekt og ikke individets inntekt som er brukt, siden barnet kan for eksempel jobbe deltid og ha en lav årslønn, men samtidig være gift med en fremgangsrik advokat. For øvrig blir resultatet tallmessig det samme om husholdningsinntekten hadde blitt delt på antall voksne og variabelen i tabellen hadde vært husholdningsinntekt per person. Videre tyder resultatene på at studenter får i gjennomsnitt mellom 12 000 og 21 000 kroner mer i pengestøtte enn ikke-studenter, og at indikatoren for økonomisk situasjon er viktig for hvor mye som blir gitt. I første kolonne er det barnets økonomiske situasjon som er vurdert av foreldrene, mens i andre kolonne er det barnet selv som har oppgitt sin situasjon. Naturlig nok vil pengegaven samsvare mer med foreldrenes vurdering siden det er de som gir. Det er verd å merke seg resultatet i andre kolonne, der barn som selv mener deres økonomiske situasjon er dårlig ikke får mer enn andre. Dette kan tas som et uttrykk for at foreldre kan ha mangelfull informasjon om sine barns økonomiske situasjon.

8.3. Liten grad av inntektskompensasjon?

Til tross for at det virker som om foreldre gir støtte etter behov, så er graden av inntektskompensasjon lav. Resultatene sier at dersom barnet opplever et inntektsbort-

fall på 1 000 kroner så vil foreldrene kompensere dette med 40 kroner. Det kan være flere grunner til at det er såpass liten respons. For det første er det rimelig å anta at foreldrene ikke har full kjennskap til sine voksne barns økonomiske situasjon. Som vist over er det tegn på noe manglende samsvar mellom foreldrenes vurdering av barnets situasjon og barnets egen vurdering av sin situasjon. Barnet har derfor en mulighet til å utnytte sine foreldres sjenerøsitet ved å gi inntrykk av å ha dårligere råd enn det faktisk har. Hvis foreldrene da gir økonomisk støtte kan vi få en svakere sammenheng mellom barnets inntekt og gavens størrelse. På den annen side, hvis foreldrene er klar over dette problemet vil de kanskje velge å gi noe støtte, men beløpet begrenses av usikkerheten som knytter seg til hvor mye som er nødvendig. Videre kan det være vanskelig å skille mellom uflaks og mangel på egen innsats. Noen foreldre kan oppleve det som vanskelig å finne balansen mellom å gi støtte og å skjemme bort sine voksne barn.

I internasjonale studier av pengegaver mellom foreldre og barn finner man tilsvarende lave tall for inntektskompensasjon av barns inntekt (se f.eks. Altonij, Hayashi og Kotlikoff 1997). Dette har ført til at mange forkaster hypotesen om at foreldrene i hovedsak bryr seg om barnas velferd, og ser på andre forklaringsmodeller for overføringer fra foreldre til barn. Noen argumenterer for at det er gleden ved å gi som er den viktigste. En slik forklaring impliserer like gaver til alle, og ingen relasjon mellom barnets inntekt og hvor mye det enkelte barnet får. Gleden ved å gi knytter seg til det totale beløpet og ikke til hvordan beløpet blir fordelt. En annen forklaringsmodell som ofte brukes er at gaver brukes som del av en utveksling av støtte og omsorg innenfor

familien. For eksempel kan foreldrene gi økonomisk støtte til barna med forventning om å få noe igjen i form av hjelp og omsorg når de blir gamle. Denne hypotesen gir oss heller ikke noen forventet entydig sammenheng mellom barnets inntekt og gavens størrelse.

8.4. En avveining mellom behov og rettferdighet

I Halvorsen og Thoresen (2005) lanserer vi en hypotese som både gjelder spørsmålet om behov versus likedeling, og som samtidig kan gi en forklaring på den lave graden av inntektskompensasjon. Antakelsen går ut på at alle foreldre bryr seg om sine barns velferd, men de forholder seg samtidig til en rettferdighetsnorm som sier at det å gi like mye til alle barna er den mest rettferdige fordelingen. Når et barn har økonomiske vanskeligheter vil de to hensynene trekke i ulik retning. Dersom dette stemmer vil man vente å finne to sammenhenger i dataene:

- 1) Vi vil vente å finne at enebarn kompenseres mer for lav inntekt enn barn med søsken siden foreldre ikke trenger å ta hensyn til rettferdig fordeling når de har bare ett barn.
- 2) Vi vil vente å finne at i tilfellet med to eller flere barn så må den økonomiske situasjonen være betraktelig dårligere for at ett barn skal få mer enn det andre barnet/de andre barna. Dersom forskjellene er små kan foreldrene klare å oppfylle begge mål samtidig, det vil si de kan hjelpe ett av barna med et mindre beløp og fortsatt ha mulighet til å gi like mye til de andre.

8.5. Foreldres holdninger

Først er det interessant å se om man finner støtte for hypotesen i de holdningene som foreldrene har formidlet i undersøkelsen.

Tabell 8.2. Foreldres holdninger til pengegaver. Prosent

	Alle foreldre	Foreldre som har gitt gave
"Hvilke økonomiske forpliktelser synes du foreldre bør ha overfor voksne barn?"		
Kun hjelpes i nødsfall	68	64
Hjelp til utdanning, bolig- og familieetablering	26	33
Hjelpes så de har like god levestandard som foreldrene ..	4	2
"Når foreldre som har flere barn gir støtte, hvordan mener du da de bør fordele midlene?"		
Alle bør få like mye	73	67
Mest til den/de som har dårligst økonomi	23	29
Mest til den/de som er mest hjelpsom	1	2
Mest til den/de som er dyktigst og får mest ut av midlene	0	1
Antall observasjoner	1 512	348

Kilde: NOVA.

Tabell 8.2 viser hvordan foreldrene har svart på spørsmål om grad av økonomisk hjelp og spørsmål om hvordan denne hjelpen i så fall bør fordeles. Den generelle holdningen synes å være at barna bør klare seg selv og bare få hjelp i nødsfall, og at alle bør få like mye. Når det gjelder hvor mye hjelp de bør få, ser vi at det er litt forskjell på de foreldrene som har gitt i forhold til alle foreldre ved at de naturlig nok er mer positive til å gi hjelp. Giverforeldre er også noe mer interessert i å gi mest til det barnet som trenger det mest. Svært få mener det er de mest hjelpsomme eller de mest dyktige som bør få mest. At så mange som 73 prosent av de spurte foreldrene mener at man bør dele likt mellom barna, kan tolkes som støtte for ideen om at likedeling er den rettferdighetsnormen som folk retter seg etter.

I tillegg til spørsmålet om prinsipiell holding til økonomisk støtte, ble foreldrene som hadde gitt gave også spurt om hvordan gavene ble fordelt mellom barna. Blant foreldre med mer enn ett barn svarte 45 prosent at de hadde delt likt, men dersom man legger til grunn de gavebeløp som ble oppgitt finner vi tilnærmet likedeling i 30 prosent av tilfellene. I praksis deles gavene mer ulikt enn holdningene skulle tilsi. Dette kan antyde at selv om likedeling oppfattes som rettferdig vil det være vanskelig å opprettholde når man står overfor et barns behov.

8.6. Enebarn får mer enn andre

Hypotesen om avveining mellom behov og rettferdighet impliserte at enebarn kompenseres mer for lav inntekt enn barn med søsken, siden hensynet til rettferdig fordeling ikke vil gjelde i tilfellet med ett barn. I tabell 8.1 var resultatet at ekstra barn gir en reduksjon i forventet gavebeløp. Med andre ord vil et enebarn både ha større sannsynlighet for å få en gave og vil få et større beløp enn et barn med søsken.

Resultatene i tabell 8.3 viser at ikke bare får enebarn et større beløp, men gavene som gis til enebarn er også mye sterkere korrelert med deres inntekt. For å illustre-

Tabell 8.3. Resultater for pengegaver, etter antall barn

	Ene- barn	Flere barn
	Marg. effekt ¹	Marg. effekt ¹
Husholdningens inntekt i 1 000 kroner	-0,27 ²	-0,03 ²
Øvrige karakteristika som i tabell 8.1		
Antall observasjoner	64	1 041

¹ Marginal effekt av en enhets endring i forklaringsvariabelen.

² Statistisk signifikant med 95 prosent sannsynlighet. Kilde: NOVA.

re dette med samme talleksempel som før, vil det si at dersom barnets inntekt reduseres med 1 000 kroner så vil et enebarn i gjennomsnitt få 270 kroner i gave fra sine foreldre, mens et barn med søsken bare vil få 30 kroner. Fordi gruppen av enebarn er så liten er det resultatet for barn med søsken som vil dominere gjennomsnittet i tabell 8.1. Siden det ikke er noen grunn til å tro at foreldre med ett barn bryr seg mer om sitt barns behov enn foreldre med flere barn, tar vi dette funnet som et uttrykk for at det er hensynet til rettferdig fordeling som demper sammenhengen mellom behov og støtte i tilfellet med flere barn.

8.7. Ved behov bare når behovet er stort

Den andre sammenhengen vi ønsket å undersøke var om den økonomiske situasjonen må være betraktelig dårligere for at ett barn skal få mer enn det andre barnet/de andre barna, og med den økonomiske situasjonen menes igjen inntekt. Resultatene i avsnittene over baserer seg på at graden av inntektskompensasjon vil være den samme uansett hvor i inntektsfordelingen man befinner seg. Med andre ord, dersom barnets inntekt reduseres med 1 000 kroner så vil gaveresponsen være 40 kroner uansett om inntekten i utgangspunktet er 100 000 kroner i året eller 800 000 kroner i året.

Tabell 8.4. Gaverespons etter barnets husholdningsinntekt. 1 000 kroner

	Marg. effekt ¹
Lav husholdningsinntekt (under 250) .	0,16 ²
Mellom husholdningsinntekt (250-550)	0,08 ²
Høy husholdningsinntekt (over 550) ...	0,01
Øvrige karakteristika som i tabell 8.1	
Antall observasjoner	908

¹ Marginal effekt av en enhets endring i forklaringsvariabelen.

² Statistisk signifikant med 95 prosent sannsynlighet. Kilde: NOVA.

Imidlertid er det rimelig å tro gaverespon- sen vil være sterkere hvis barnet i utgangs- punktet har lav inntekt. Tabell 8.4 viser den partielle sammenhengen mellom barnets inntekt og gavens størrelse når gaveresponen kan variere og være avhen- gig av hvor inntekten befinner seg i inn- tektsfordelingen. For veldig lave hushold- ningsinntekter, her representert ved inntekt i laveste kvartil (under 250 000 kroner), er foreldrenes gavmildhet betydelig større enn hvis barnets husholdningsinntekt i utgangspunktet befinner seg i øverste kvartil (over 550 000 kroner). Som rime- lig er sier resultatene at små inntektsva- riasjoner i øverste kvartil har overhodet ingen betydning for hvor mye pengestøtte barn får av sine foreldre. Til sammenlik- ning er gjennomsnittlig husholdningsinn- tekt blant de voksne barna i utvalget på 421 000 kroner. Å gi støtte etter behov synes å være viktigere jo lavere barnets inntekt er i utgangspunktet.

8.8. Sammenlikning av søsken

Det er også mulig å bruke datasettet til å undersøke hvilke faktorer som spiller en rolle når foreldre med mer enn ett barn deler ulikt mellom barna. Ofte vil det være slik at det er liten forskjell på barna når det gjelder utdanningsnivå og økono- misk situasjon, særlig gjelder dette i tilfel- let med bare to voksne barn. Det viser seg at det er foreldrenes vurdering av den økonomiske situasjonen som er utslagsgi- vende for ulike pengegaver. Med andre ord, dersom foreldre har to voksne barn og de mener at den ene har grei økonomi og den andre har dårlig økonomi, så vil det barnet med dårligst økonomi få mer enn det andre barnet i gjennomsnitt. Ved å sammenlikne søsken finner vi også at dersom ett barn er arbeidsledig mens de andre søsknene er i arbeid, vil det arbeids- ledige barnet få litt mer enn de andre. Denne effekten slo ikke ut i gjennomsnittet

over alle barn i tabell 8.1. De eldste barna i søskenflokket får litt mindre enn de yngre, mens det er ingen tegn på for- skjellsbehandling av sønner og døtre.

8.9. Konklusjon

I undersøkelsen som her er brukt blir pengegavene delt likt mellom barn i 30 prosent av tilfellene, og ved bruk av en standard analysemodell viser det seg at inntektskompensasjonen som foreldre gir sine barn er liten, tallmessig. Men i mot- setning til en del internasjonale arbeider mener vi at lik deling av gaver og støtte ikke nødvendigvis skal tolkes som at foreldrene ikke bryr seg om sine barns behov. I en utvidet analyse mener vi å finne støtte for en hypotese om at foreldre forsøker å balansere hensynet til barnets behov med hensynet til å være rettferdig overfor sine barn ved å dele likt. I familier med enebarn er pengestøtten mye sterkere korrelert med barnets behov enn i familier med flere barn, og det kan argumenteres for at dette skyldes at foreldre med ene- barn ikke trenger å ta hensyn til rettferdig fordeling. Videre viser dataene i under- søkelsen at det er ulik deling av pengestøt- te mellom søsken når ett barn har lav inntekt i forhold til gjennomsnittet, eller hvis foreldrene vurderer ett av barnas økonomiske situasjon til å være verre enn sine søsken. Det virker rimelig at dersom foreldre mener at lik deling av gaver er rettferdig, så vil de bare avvike fra like- deling og gi etter behov når behovet er stort.

Referanser

Altonij, Joseph, Fumio Hayashi og Lauren- ce Kotlikoff (1997): "Parental altruism and inter vivos transfers: Theory and evidence", *Journal of Political Economy*, 105(6), s. 1121-1166.

Halvorsen, Elin og Thor Olav Thoresen (2005): "The relationship between altruism and equal division. Evidence from inter vivos transfer behavior", *Discussion Papers* 439, Statistisk sentralbyrå.

Masson, André og Pierre Pestieau (1997): "Bequest motives and models of inheritance: A survey of the literature", i Guido Erreygers og Toon Vandervelde (eds.): *Is inheritance legitimate? Ethical and Economical Aspects of Wealth Transfers*, Springer Verlag, Berlin.